

დასკვნა

„აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური
ბიუჯეტის შესახებ“
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტზე

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

შინაარსი

დასკვნა.....	5
1. რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტის ზოგადი მიმოხილვა.....	6
2. რესპუბლიკური ბიუჯეტის ბალანსი	6
3. რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსულობები	7
3.1 რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსავლები	8
3.2 არაფინანსური აქტივების კლება.....	10
4. რესპუბლიკური ბიუჯეტის გადასახდელები.....	10
4.1 ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია.....	13
4.2 რესპუბლიკური ბიუჯეტის ასიგნებები.....	14
4.3 კაპიტალური პროექტები.....	16
5. რესპუბლიკური ბიუჯეტის სესხები.....	18
6. რესპუბლიკური ბიუჯეტის პროგრამული ფორმატი	19

**დასკვნა „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტზე**

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის 102-ე მუხლისა და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის რეგლამენტის მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის „ა.გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ მომზადებულ იქნა დასკვნა „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტით გათვალისწინებული შემოსულობებისა და გადასახდელების საფუძვლიანობისა და კანონიერების შესახებ.

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მე-100 მუხლით განსაზღვრულია ის ინფორმაცია, რომელსაც აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ კანონის პროექტი უნდა მოიცავდეს. ამავე მუხლის შესაბამისად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტის პროექტს თან ერთვის ავტონომიური რესპუბლიკის პრიორიტეტების დოკუმენტი, ასევე თანდართული მასალები მოიცავს:

- 1) აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის პროექტის განმარტებით ბარათს, სადაც წარმოდგენილია ინფორმაცია ფისკალური მაჩვენებლების პროგნოზების შესახებ;
- 2) მიმდინარე წლის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვას;
- 3) წლიური საბიუჯეტო კანონის ამოქმედებისათვის საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტს;
- 4) დამატებით ინფორმაციას ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამების/ქვეპროგრამების, მათი მოსალოდნელი შედეგებისა და შესრულების შეფასების ინდიკატორების შესახებ;
- 5) ინფორმაციას საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის მეთოდოლოგიით განსაზღვრული კრიტერიუმების შესაბამისად შერჩეული და შეფასებული იმ საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების შესახებ, რომელთა დასაწყებად ასიგნებები გათვალისწინებულია დასაგეგმი წლის ბიუჯეტში ან/და დასაგეგმის შემდგომი სამი წლის ფისკალურ მაჩვენებლებში.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის პასუხისმგებლობა „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტთან დაკავშირებით

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მე-100 მუხლის შესაბამისად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა პასუხისმგებელია „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტის, თანდართული მასალების და ავტონომიური რესპუბლიკის პრიორიტეტების დოკუმენტის წარდგენაზე საბიუჯეტო კოდექსით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესაბამისად, მათ შორის, იმ დაშვებების განსაზღვრასა და განმარტებაზე, რომელსაც „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტით წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია ეყრდნობა.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის პასუხისმგებლობა

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური პასუხისმგებელია მოამზადოს დასკვნა „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტით გათვალისწინებული შემოსულობებისა და გადასახდელების საფუძვლიანობისა და კანონიერების შესახებ. დასკვნის მომზადება ემყარება სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ ჩატარებულ შემოწმების პროცედურებს, რომლებიც წარმართება მარწმუნებელი გარიგებების საერთაშორისო სტანდარტის 3400 „პერსპექტიული ფინანსური ინფორმაციის შემოწმება“ (ISAE 3400) შესაბამისად. აღნიშნული სტანდარტი ითვალისწინებს შემოწმების დაგეგმვასა და წარმართვას იმგვარად, რომ მიღებულ იქნეს საკმარისი და შესაფერისი მტკიცებულებები იმის შესახებ:

- 1) უზრუნველყოფს თუ არა ის მნიშვნელოვანი მაკროეკონომიკური და სხვა დაშვებები, რომლებსაც რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია ეყრდნობა, აღნიშნული ინფორმაციის სათანადო საფუძველს;
- 2) არის თუ არა რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით წარმოდგენილი ფინანსური ინფორმაცია სათანადოდ მომზადებული არსებული დაშვებების საფუძველზე და კანონიერი მოქმედი კანონმდებლობის გათვალისწინებით;
- 3) არის თუ არა რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით წარმოდგენილი ინფორმაცია ფინანსური ანგარიშგების არსებული პრინციპების შესაბამისად წარდგენილი, ხოლო ყველა არსებითი დაშვება – ადეკვატურად განმარტებული თანდართულ მასალებში.

ჩატარებული შემოწმების პროცედურები შეირჩევა აუდიტორის პროფესიულ განსჯაზე დაყრდნობით. საყურადღებოა, რომ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დასკვნა არ ითვალისწინებს რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტით გათვალისწინებული გადასახდელების განაწილების შესახებ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის დისკრეციული გადაწყვეტილებების შეფასებას.

დასკვნა

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტით შემოსულობები 770.1 მლნ ლარს, ხოლო გადასახდელები 850.1 მლნ ლარს შეადგენს და 2024 წლის გეგმასთან შედარებით ორივე მაჩვენებელი იზრდება, შესაბამისად, 61.4 მლნ და 85.4 მლნ ლარით. შემოსულობების ზრდა ძირითადად განპირობებულია „შემოსავლების“ მუხლის 59.0 მლნ ლარით, ხოლო გადასახდელების – „ხარჯების“ მუხლის 68.9 მლნ ლარით ზრდით.

ფისკალური დისციპლინის მდგრადობისთვის, მიზანშეწონილია, 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტის შემდგომი განხილვის პროცესში გათვალისწინებულ იქნეს შემდეგი საკითხები:

- 1) მნიშვნელოვანია, ბიუჯეტის შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებლები განისაზღვროს რეგიონში არსებული რესურსების, ბოლო წლების ტენდენციებისა და მოსალოდნელი პროგნოზების ანალიზის საფუძველზე;
- 2) მხარჯავი დაწესებულებების პროგრამების/ქვეპროგრამების ბიუჯეტების განსაზღვრის პროცესში მიზანშეწონილია, გათვალისწინებულ იქნეს გასული და მიმდინარე წლების შესრულების ტენდენციები, ასევე დასაგეგმი წლისათვის მოსალოდნელი აქტივობების მასშტაბი და აღნიშნულზე დაყრდნობით განისაზღვროს მომდევნო წლისთვის საჭირო ფინანსური რესურსის მოცულობა, რათა ოპტიმალურად მოხდეს რესურსების გადანაწილება და დაგეგმილი ასიგნებების სრულად ათვისება;
- 3) მიუხედავად პროგრესისა, პროგრამული ბიუჯეტის და კაპიტალური პროექტების დანართები სისტემური ხარვეზებით ხასიათდება. ამ კუთხით მნიშვნელოვანია პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში მოსალოდნელი შედეგების გამართულობა, მათ შორის, ცხადი სამიზნე მაჩვენებლების არსებობა და ცდომილების აღბათობისა და შესაძლო რისკების განსაზღვრა, ასევე საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტებისა და კაპიტალური ხარჯების ერთმანეთისგან გამიჯვნა და კონცეფციის ბარათების მეთოდოლოგიასთან შესაბამისობაში მოყვანა.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შეფასებით, გარდა დასკვნაში მოცემული შენიშვნებისა, „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონის პროექტი სათანადოდ არის მომზადებული არსებული დაშვებების საფუძველზე, შესაძლებელია შეფასდეს საფუძვლიანად და კანონიერად მოქმედი ნორმატიული ბაზის გათვალისწინებით.

1. რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტის ზოგადი მიმოხილვა

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესახებ კანონპროექტით 2025 წლის შემოსულობების პროგნოზი 770.1 მლნ ლარის, ხოლო გადასახდელების გეგმა 850.1 მლნ ლარის დონეზეა განსაზღვრული. მიმდინარე წელთან შედარებით, ორივე მაჩვენებელი იზრდება, შესაბამისად, 61.4 მლნ და 85.4 მლნ ლარის ოდენობით. შემოსულობების ზრდა ძირითადად განპირობებულია „შემოსავლების“ მუხლის – 59.0 მლნ ლარით, ხოლო გადასახდელების – „ხარჯების“ მუხლის 68.9 მლნ ლარით გაზრდით.

* დიაგრამაზე მოცემულია კლების/ზრდის მაჩვენებლები, სადაც 2025 წლის პარამეტრები შედარებულია 2024 წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებთან.

2025 წლის გადასახდელების გეგმური მაჩვენებელი შემოსულობებს აჭარბებს 80.0 მლნ ლარით. შესაბამისად, იგეგმება ბიუჯეტის ნაშთიდან 80.0 მლნ ლარის გამოყენება. წარმოდგენილი პროგნოზით, 2025 წლის ბოლოს რესპუბლიკური ბიუჯეტის ანგარიშზე თავისუფალი ნაშთი არ უნდა იყოს.

2. რესპუბლიკური ბიუჯეტის ბალანსი

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტის შესაბამისად, შემოსავლები – 655,100.0 ათასი ლარით, ხარჯები – 672,439.3 ათასი ლარით, არაფინანსური აქტივების ცვლილება კი, 42,661.9 ათასი ლარით განისაზღვრა. შესაბამისად, ბიუჯეტის საოპერაციო სალდო 2025 წლისთვის -17,339.3 ათას ლარს, ხოლო მთლიანი სალდო -60,001.2 ათას ლარს

შეადგენს. წარმოდგენილი კანონპროექტით, გადასახდელების მნიშვნელოვანი ნაწილის – 80,000.0 ათასი ლარის დაფინანსება იგეგმება 2024 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ნაშთიდან.

ცხრილი 1. რესპუბლიკური ბიუჯეტის ბალანსი (ათასი ლარი)

დასახელება	2024 წლის გეგმა	2025 წლის გეგმა	ზრდა/კლება 2024-2025 წწ.	ზრდა/კლება 2024-2025 წწ. (%)
შემოსავლები	596,100.0	655,100.0	59,000.0	9.9%
ხარჯები	603,583.3	672,439.3	68,856.0	11.4%
საოპერაციო სალდო	-7,483.3	-17,339.3	-9,856.0	131.7%
არაფინანსური აქტივების ცვლილება	28,737.9	42,661.9	13,924.1	48.5%
მთლიანი სალდო	-36,221.1	-60,001.2	-23,780.1	65.7%
ფინანსური აქტივების ცვლილება	-55,950.2	-80,000.0	-24,049.8	43.0%
ვალდებულებების ცვლილება	-19 729.1	-19 998.8	-269.7	1.4%
ბალანსი	0	0		

2024 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გადასახდელების 10 თვის ფაქტობრივი შესრულებისა (წლიური გეგმის 59.4%) და 2023 წლის 1 ნოემბრის მდგომარეობით არსებული თავისუფალი ნაშთის (132,688.1 ათასი ლარი) გათვალისწინებით, მოსალოდნელია, რომ 2024 წლის ბოლოს ნაშთი 80,000.0 ათას ლარზე მეტი იქნება. მნიშვნელოვანია, მხარჯავმა დაწესებულებებმა ბიუჯეტის დაგეგმვის ეტაპზე გაითვალისწინონ პროექტების განხორციელების/ მიმდინარეობის როგორც წინარე გამოცდილება, ასევე დასაგეგმი წლისათვის მოსალოდნელი აქტივობების მასშტაბი და აღნიშნულზე დაყრდნობით განსაზღვრონ მომდევნო წლისთვის საჭირო ფინანსური რესურსის მოცულობა, რათა ოპტიმალურად მოხდეს თანხების გადანაწილება და 2025 წლის ბოლოს მოცულობითი საბიუჯეტო რესურსი აუთვისებელი არ დარჩეს.

3. რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსულობები

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსულობების საპროგნოზო მოცულობა წარმოდგენილი კანონპროექტით 770,100.0 ათასი ლარითაა განსაზღვრული, რაც 2024 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 8.7%-ით (61,350.0 ათასი ლარით) აღემატება. აღნიშნული ზრდა გამოწვეულია შემოსავლების კომპონენტის – 59,000.0 ათასი ლარის (9.9%-ის) და არაფინანსური აქტივების კლების კომპონენტის 2,350.0 ათასი ლარის (2.1%-ის) მატებით მიმდინარე წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით არ იგეგმება ვალდებულებების ზრდა და ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით).

ცხრილი 2. შემოსულობები კომპონენტების მიხედვით (ათასი ლარი)

შემოსულობები	2023 წლის ფაქტი	2024 წლის გეგმა	2024 წლის 10 თვის ფაქტი	2024 წლის 10 თვის შესრულება (%)	2025 წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
შემოსავლები	505,363.8	596,100.0	512,236.8	85.9%	655,100.0	59,000.0	9.9%
არაფინანსური აქტივების კლება	37,199.1	112,650.0	18,438.9	16.4%	115,000.0	2,350.0	2.1%
ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით)	-	-	-	-	-	-	-
ვალდებულებების ზრდა	-	-	-	-	-	-	-
სულ შემოსულობები:	542,562.9	708,750.0	530,675.7	74.9%	770,100.0	61,350.0	8.7%

3.1 რესპუბლიკური ბიუჯეტის შემოსავლები

შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2025 წლისთვის 655,100.0 ათას ლარს შეადგენს. მიმდინარე წლის მაჩვენებლებთან შედარებით იზრდება გადასახადების და სხვა შემოსავლების კომპონენტები, ხოლო გრანტების კომპონენტში 2025 წელს შემოსავლების მიღება დაგეგმილი არ არის. კერძოდ, საშემოსავლო გადასახადი იზრდება 55,000.0 ათასი ლარით (9.6%-ით), სხვა შემოსავლები – 4,000.0 ათასი ლარით (19.0%-ით).

ცხრილი 3. შემოსავლები კომპონენტების მიხედვით (ათასი ლარი)

შემოსავლები	2023 წლის წლის ფაქტი	2024 წლის წლის გეგმა	2024 წლის 10 თვე ფაქტი	2024 წლის 10 თვის შესრულება (%)	2025 წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
გადასახადები	482,889.9	575,000.0	499,119.5	86.8%	630,000.0	55,000.0	9.6%
გრანტები	276.9	-	-	-	-	-	-
სხვა შემოსავლები	22,196.9	21,100.0	13,117.4	62.2%	25,100.0	4,000.0	19.0%
სულ შემოსავლები	505,363.8	596,100.0	512,236.8	85.9%	655,100.0	59,000.0	9.9%

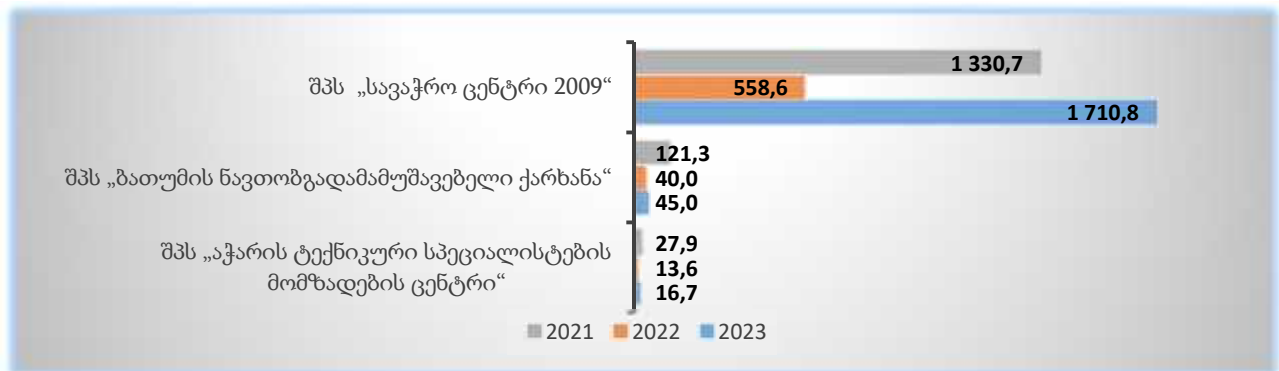
„სხვა შემოსავლები“ მუხლის 2025 წლის საპროგნოზო მაჩვენებელი 25,100.0 ათასი ლარია. ამ კუთხით შემოსავლების ყველაზე მსხვილი კომპონენტია პროცენტები (17,946.2 ათასი ლარი). პროცენტების სახით მისაღები შემოსავლების პროგნოზი მიმდინარე წელთან შედარებით იზრდება 3,240.1 ლარით (22.0%-ით), რაც დაკავშირებულია რესპუბლიკური ბიუჯეტის ანგარიშზე ნაშთის ზრდის პროგნოზთან.

ცხრილი 4. სხვა შემოსავლები კომპონენტების მიხედვით (ათასი ლარი)

დასახელება	2023 წლის ფაქტი	2024 წლის გეგმა	2024 წლის 10 თვის ფაქტი	2024 წლის 10 თვის შესრულება (%)	2025 წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
შემოსავლები საკუთრებიდან	15,055.1	15,632.0	9,119.7	58.3%	19,263.7	3,631.7	23.2%
პროცენტები	11,915.3	14,706.1	8,437.1	57.4%	17,946.2	3,240.1	22.0%
დივიდენდები	1,772.5	-	-	-	100.0	100.0	-
რენტა	1,367.3	925.8	682.6	73.7%	1,217.5	291.7	31.5%
შემოსავალი მიწის იჯარიდან და მართვაში გადაცემიდან	607.9	525.8	607.8	115.6%	717.5	191.7	36.4%
სარგებლობის ლიცენზიის გაცემის საფასურით მიღებული შემოსავლები	759.4	400.0	74.7	18.7%	500.0	100.0	25.0%
საქონლისა და მომსახურების რეალიზაცია	808.3	448.0	567.2	126.6%	826.3	378.3	84.4%
სანქციები (ჯარიმები და საურავები)	10.9	20.0	7.0	35.0%	10.0	-10.0	0%
ტრანსფერები, რომლებიც სხვაგან არ არის კლასიფიცირებული	6,322.6	5,000.0	3,423.4	68.5%	5,000.0	-	0%
სხვა შემოსავლები	22,196.9	21,100.0	13,117.4	62.2%	25,100.0	4,000.0	19.0%

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით, 100.0 ათასი ლარის ნიშნულზეა განსაზღვრული დივიდენდების სახით მისაღები შემოსავლები. აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტით დივიდენდების სახით შემოსავლების მიღება დაგეგმილი არ არის. გასათვალისწინებელია, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი 31 საწარმოდან,¹ 2021-2023 წლებში დივიდენდებს რეგულარულად იხდიდა 3 საწარმო, ჯამურად საანგარიშო წელს, არანაკლებ, 600.0 ათასი ლარის ოდენობით. ამასთანავე, ბოლო პერიოდში დივიდენდების გადამხდელი საწარმოების პრივატიზება არ განხორციელებულა, ასევე მათი საქმიანობის სფერო და მოგება-ზარალის დინამიკა არსებითად არ შეცვლილა. არსებული რესურსების გათვალისწინებით, შესაძლებელია ამ კომპონენტში შემოსავლების საპროგნოზო მოცულობის გაზრდა.

დიაგრამა 1. რესპუბლიკური ბიუჯეტის დივიდენდები 2021-2023 წწ. (ათასი ლარი)

¹ მოწოდებული ინფორმაციით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წილობრივი მონაწილეობით მოქმედ 3 საწარმოში მიმდინარეობს გაკოტრების საქმის წარმოება, ხოლო 3 საწარმო გადაცემულია მართვის უფლებით.

3.2 არაფინანსური აქტივების კლება

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით „არაფინანსური აქტივების კლების“ მუხლით მისაღები შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებელი 115,000.0 ათასი ლარით არის განსაზღვრული, რაც 2,350.0 ათასი ლარით (2.1%-ით) აღემატება 2024 წლის გეგმურ მაჩვენებელს, 3.1-ჯერ – 2023 წლის ფაქტს და 3.3-ჯერ – 2022 წლის ფაქტს. აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის 10 თვეში „არაფინანსური აქტივების კლების“ მუხლიდან რესპუბლიკურ ბიუჯეტში მობილიზებულ იქნა 18,438.9 ათასი ლარი, რაც წლიური გეგმის 16.4%-ია. გამომდინარე იქიდან, რომ საპრივატიზებო აქტივების მოცულობა ბოლო პერიოდში არსებითად არ შეცვლილა, არაფინანსური აქტივების კლებით მისაღები შემოსულობების ასეთი მოცულობით დაგეგმვა მეტ დასაბუთებას საჭიროებს.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოსაზრებით, მნიშვნელოვანია ბიუჯეტის შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებლები განისაზღვროს ბოლო წლების ტენდენციებისა და მოსალოდნელი პროგნოზების ანალიზის საფუძველზე.

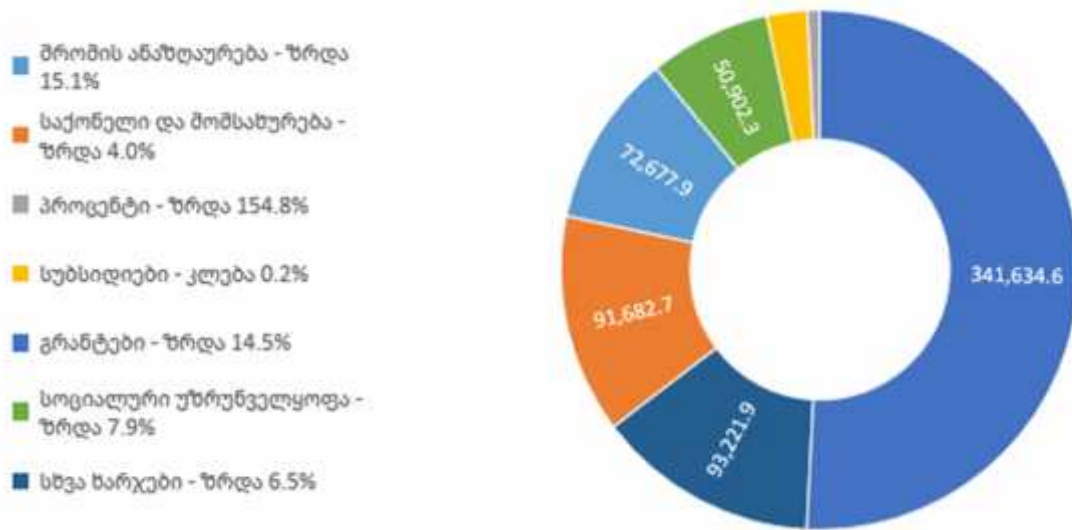
4. რესპუბლიკური ბიუჯეტის გადასახდელები

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით, გადასახდელების წლიური გეგმა 850,100.0 ათასი ლარის დონეზეა განსაზღვრული და 11.2%-ით იზრდება 2024 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. დაგეგმილია „ხარჯების“, „არაფინანსური აქტივების ზრდისა“ და „ვალდებულებების კლების“ მუხლების დაფინანსების ზრდა, შესაბამისად, 11.4%-ით (68,856.0 ათასი ლარით), 11.5%-ითა (16,274.1 ათასი ლარით) და 1.4%-ით (269.7 ათასი ლარით). „ხარჯების“ მუხლის ზრდა ძირითადად გამოწვეულია გრანტების ხარჯების ზრდით (43,200.0 ათასი ლარით).

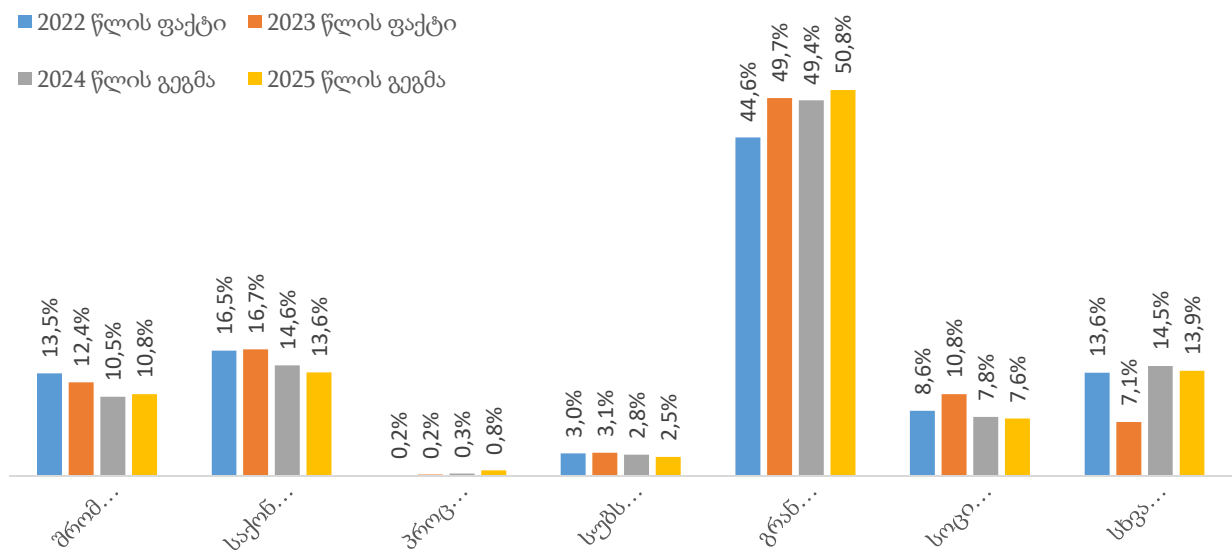
ცხრილი 5. 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გადასახდელები (ათასი ლარი)

დასახელება	2023 წლის ფაქტი	2024 წლის გეგმა	2024 წლის 10 თვის ფაქტი	2024 წლის 10 თვის შესრულება (%)	2025 წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
ხარჯები	422,878.5	603,583.3	384,727.0	63.7%	672,439.3	68,856.0	11.4%
არაფინანსური აქტივების ზრდა	101,244.7	141,387.9	56,338.9	39.8%	157,661.9	16,274.1	11.5%
ვალდებულებების კლება	8,155.6	19,729.1	12,912.4	65.4%	19,998.8	269.7	1.4%
გადასახდელები	532,278.8	764,700.2	453,978.3	59.4%	850,100.0	85,399.8	11.2%

დიაგრამა 2. 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით განსაზღვრული „ხარჯების“ მუხლის სტრუქტურა (ათასი ლარი)

დიაგრამა 3. რესპუბლიკური ბიუჯეტის მილიან გადასახდელებში „ხარჯების“ მუხლის თითოეული კომპონენტების წილის დინამიკა - 2022-2025 წლები

რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით განსაზღვრული ცალკეული პროგრამის/ქვეპროგრამის შემთხვევაში, სხვაობა მიმდინარე წლის ათვისების ტენდენციასა და მომავალი წლის დაფინანსების მოცულობას შორის შესაძლებელია დაკავშირებული იყოს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის დისკრეციულ გადაწყვეტილებებთან, თუმცა გადასახდელების დაგეგმვისას, სხვა მიზეზებთან ერთად, მიზანშეწონილია, გათვალისწინებულ იქნეს გასული და მიმდინარე წლების შესრულების ტენდენციები, რათა დასაგეგმი საბიუჯეტო წლისთვის უზრუნველყოფილ იქნეს საბიუჯეტო სახსრების ეფექტიანი გამოყენება და დაგეგმილი ასიგნებების სრულად ათვისება.

ცხრილი 6. 2024 წლის 10 თვის მდგომარეობით წლიურ გეგმასთან მიმართებით 50%-ზე დაბალი ათვისების მქონე ზოგიერთი პროგრამა/ქვეპროგრამა, რომელთა ასიგნებებიც იზრდება ან იმავე დონეზე ნარჩუნდება 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით (ათასი ლარი)

კოდი	პროგრამის/ქვეპროგრამის დასახელება	2024 წლის გეგმა	2024 წლის 10 თვის ფაქტი	2024 წლის 10 თვის შესრულება (%)	2025 წლის გეგმა	ზრდა 2024-2025 წწ.
04 01 03	ქალაქმშენებლობითი და სივრცითი მოწყობის პროგრამა	5,650.8	2,291.9	40.6%	7,561.0	1,910.2
04 01 03 03	აჭარის ტერიტორიაზე არსებული მთის კურორტებისა და სარეკრეაციო ადგილების განვითარება	4,160.8	1,484.1	35.7%	5,936.0	1,775.2
04 01 04	სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფის პროგრამა	16,843.9	4,062.8	24.1%	30,000.0	13,156.1
04 01 05	მცირე და საშუალო ტურისტული ბიზნესის მხარდაჭერის პროგრამა	100.0	-	0%	100.0	-
04 13 03 05	ტურიზმის დარგში სერვისის განვითარების ხელშეწყობა	1,382.7	419.5	30.3%	1,420.0	37.3
04 14 02	საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა	58,525.0	23,540.9	40.2%	60,059.0	1,534.0
04 14 02 01	გზების რეაბილიტაცია	21,481.3	8,184.2	38.1%	29,609.0	8,127.7
05 07 04	საპანსიონო მომსახურების მქონე საჯარო სკოლების და გაძლიერებული (ფიზიკა, მათემატიკა) სწავლების ხელშეწყობა	814.6	393.4	48.3%	1,102.0	287.4
05 10	პროფესიული და უმაღლესი განათლება	4,118.6	1,779.8	43.2%	4,175.4	56.8
05 10 01	სტუდენტთა დახმარება	1,920.0	661.5	34.5%	1,920.0	-
05 10 02	უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა	640.0	196.8	30.7%	655.0	15.0
05 10 03	ტექნიკური, საბუნებისმეტყველო და ჰუმანიტარული მიმართულებების ხელშეწყობა	60.0	2.0	3.3%	60.0	-
05 10 05	უცხოეთში სტაჟირება	108.5	44.3	40.8%	110.4	1.9
05 14 10 02	კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება და განვითარება	5,591.6	1,703.7	30.5%	6,091.6	500.1
05 14 15	კულტურის დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება	2,661.3	-	0%	3,520.0	858.7
05 15 02 02	აჭარის ნაკრები გუნდების წევრთა, მთავარ და პირად მწვრთნელთა მიერ მიღწეული განსაკუთრებული წარმატებების წასახალისებლად ერთჯერადი ფულადი ჯილდოები	1,000.0	475.9	47.6%	1,000.0	-
05 18 06 03	კარიერული განვითარებისა და ახალგაზრდული ინიციატივების მხარდაჭერა	308.0	115.8	37.6%	308.0	-
06 06 09	სოციალურად დაუცველი ოჯახების მატერიალური დახმარება	2,088.0	334.8	16.0%	2,904.0	816.0
06 10 02	საზღვაო სფეროში დასაქმების ხელშეწყობა	120.0	32.9	27.4%	157.5	37.5
06 10 05	კვალიფიკაციის ამაღლება არაფორმალური განათლების გზით	42.0	-	0%	42.0	-
06 10 10	დასაქმებისა და თვითდასაქმების ხელშეწყობა	35.0	-	0%	100.0	65.0
07 05 05	ადგილობრივად წარმოებული პროდუქციის პოპულარიზაცია	60.0	23.2	38.7%	70.0	10.0
07 12 06	პლაჟის ხელოვნური კვების სამუშაოები	1,835.0	13.5	0.7%	2,000.0	165.0
07 12 07	ბათუმის კონცხის წყალქვეშა ფერდის განტვირთვის სამუშაოები	350.0	-	0%	1,194.3	844.3

4.1 ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

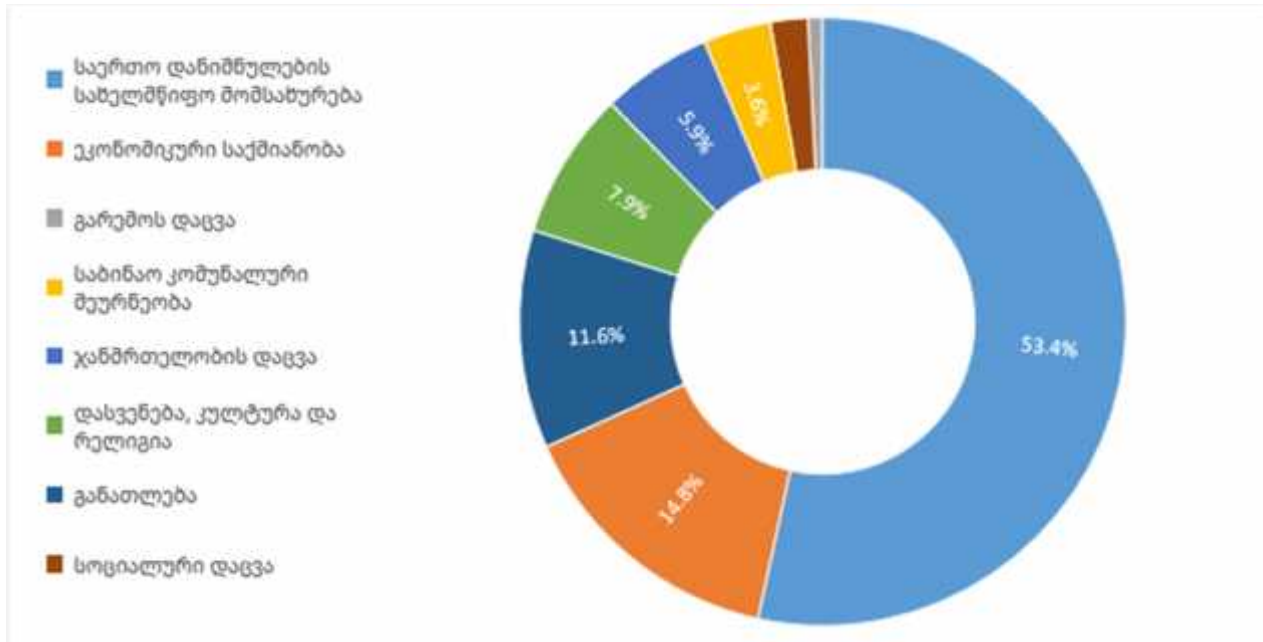
2024 წლის გეგმურ მაჩვენებლებთან მიმართებით, 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით ყველა სფეროს დაფინანსება იზრდება.

ცხრილი 7. ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ფუნქციონალური კლასიფიკაცია (ათასი ლარი)

კოდი	დასახელება	2023 წლის ფაქტი	2024 წლის გეგმა	2025 წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
701	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	249,510.4	389,664.1	443,403.1	53,739.0	13.8%
704	ეკონომიკური საქმიანობა	90,146.3	120,677.5	123,041.7	2,364.2	2.0%
705	გარემოს დაცვა	6,551.7	4,157.4	6,497.8	2,340.4	56.3%
706	საბინაო კომუნალური მეურნეობა	7,880.5	17,000.0	30,000.0	13,000.0	76.5%
707	ჯანმრთელობის დაცვა	38,664.3	45,430.8	48,982.6	3,551.8	7.8%
708	დასვენება, კულტურა და რელიგია	44,498.6	62,024.9	65,288.0	3,263.1	5.3%
709	განათლება	71,011.1	90,192.1	96,370.5	6,178.4	6.9%
710	სოციალური დაცვა	15,860.2	15,824.3	16,517.5	693.2	4.4%
სულ:		524,123.2	744,971.1	830,101.2	85,130.1	11.4%

ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის სტრუქტურის ანალიზი პრიორიტეტების მიხედვით ცხადყოფს, რომ 2025 წლისთვის შენარჩუნებულია ფუნქციონალური კლასიფიკაციის შესაბამისად გასაწევი ხარჯების პრიორიტეტული მიმართულებები. კერძოდ, 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გეგმური მაჩვენებლების შესაბამისად, გადასახდელების უდიდესი წილი (87.7%) 4 ძირითადი პრიორიტეტის დასაფინანსებლად არის მიმართული: საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება – 53.4%, ეკონომიკური საქმიანობა – 14.8%, განათლება – 11.6% და დასვენება, კულტურა და რელიგია – 7.9%. დანარჩენი 4 პრიორიტეტის დასაფინანსებლად გამოყოფილი სახსრების ჯამური ოდენობა 2025 წლის ბიუჯეტის გეგმური მაჩვენებლების 12.3%-ს შეადგენს და ცალკეული პრიორიტეტისათვის 0.8%-იდან 5.9%-მდე მერყეობს.

დიაგრამა 4. ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ფუნქციონალური სტრუქტურა (%)

4.2 რესპუბლიკური ბიუჯეტის ასიგნებები

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტის შესაბამისად, 2024 წლის რესპუბლიკურ ბიუჯეტთან მიმართებით, ასიგნებების შემცირება ფიქსირდება მხოლოდ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საარჩევნო კომისიის შემთხვევაში. დაფინანსების მოცულობის ცვლილება დაკავშირებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს 2024 წლის არჩევნებთან.

ცხრილი 8. ასიგნებების საპროგნოზო მაჩვენებლები (ათასი ლარი)

დასახელება	2024 წლის გეგმა	2025 წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო	7,519.3	9,570.6	2,051.3	27.3%
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საარჩევნო კომისია	4,347.1	1,605.1	-2,742.0	-63.1%
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა	5,763.2	6,308.5	545.3	9.5%
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო	128,563.4	144,060.5	15,497.1	12.1%
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო	142,621.7	151,000.0	8,378.3	5.9%
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	61,255.0	65,500.0	4,245.0	6.9%
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	32,014.6	36,820.6	4,806.0	15.0%
საერთო დანიშნულების რესპუბლიკური გადასახდელები	382,615.8	435,234.8	52,619.0	13.8%
ჯამი:	764,700.2	850,100.0	85,399.8	11.2%

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს დაფინანსების მოცულობითი ზრდა ძირითადად დაკავშირებულია „სოციალური და სტიქიის შედეგად

დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფის პროგრამის“ ბიუჯეტის 13,000.0 ათასი ლარით ზრდასთან. პროგრამის ფარგლებში ქალაქ ბათუმში, მეჯინისწყლის დასახლებაში ხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების მშენებლობა სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახებისათვის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესების მიზნით.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს პროგრამებში 2024 წელთან მიმართებით 5,035.5 ათასი ლარით იზრდება „საჯარო სკოლების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების“ ქვეპროგრამა. ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება საჯარო სკოლების შენობების მშენებლობისა და არსებული შენობების სრული და ნაწილობრივი სარეაბილიტაციო სამუშაოები, მიმდებარე ტერიტორიის კეთილმოწყობა და სპორტული დარბაზების სამშენებლო-სარეაბილიტაციო სამუშაოები. ასევე შენობების აღჭურვა-მონტაჟი საჭირო ინვენტარით და ტექნიკით.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს პროგრამებში 1,000.0 ათასი ლარით იზრდება „მოსახლეობის ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარების“ ქვეპროგრამა. მოსახლეობის ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარების ქვეპროგრამით ხორციელდება განსაზღვრული სოციალური კატეგორიის მოსახლეობისათვის სხვადასხვა სამედიცინო მომსახურების დაფინანსება, რომელიც ვერ იფარება მოქმედი სახელმწიფო ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამებით.

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის პროექტით გათვალისწინებულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალი სსიპ -აჭარის სატყეო სააგენტოს ახალი პროგრამა „ტყის ფონდის ინვენტარიზაცია (ტყეთმომწყობა)“, რომლის ბიუჯეტი შეადგენს 1,000.0 ათას ლარს. პროგრამის ფარგლებში იგეგმება ტყის ფონდის ტერიტორიების ტოპოგრაფიული რუკების, ფოტოგრაფიული სქემების, გეგმების მომზადება, ბუნებრივი და ანთროპოგენური პროცესებით გამოწვეული ტყის ცვლილებების ტენდენციის შეფასება და სხვ.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ფინანსური დახმარების მოცულობა 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის პროექტით 43,000.0 ათასი ლარით იზრდება, მათ შორის, კაპიტალური ფინანსური დახმარება იზრდება 51,145.5 ათასი ლარით, ხოლო სპეციალური ფინანსური დახმარება მცირდება 8,145.5 ათასი ლარით. ასიგნების ფარგლებში მუნიციპალიტეტებში იგეგმება სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის განხორციელება. აღსანიშნავია, რომ რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტს არ ერთვის განსახორციელებელი პროექტების ნუსხა.

ცხრილი 9. მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ფინანსური დახმარება (ათასი ლარი)

დასახელება	2023 წლის წლის ფაქტი	2024 წლის წლის გეგმა	2025 წლის წლის გეგმა	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება	2024-2025 წწ. ზრდა/კლება (%)
მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი კაპიტალური ფინანსური დახმარება	119,876.1	160,393.9	211,539.4	51,145.5	31.9%
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	65,274.0	89,008.1	127,341.0	38,332.9	43.1%
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	16,543.2	22,095.8	28,900.0	6,804.2	30.8%
ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	14,666.0	21,100.0	25,124.5	4,024.5	19.1%

ქედის მუნიციპალიტეტი	6,754.9	7,150.0	7,150.0	-	0%
შუახევის მუნიციპალიტეტი	7,568.3	10,000.0	10,550.0	550.0	5.5%
ხულოს მუნიციპალიტეტი	9,069.7	11,040.0	12,473.9	1,433.9	13.0%
მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი სპეციალური ფინანსური დახმარება	86,697.5	127,393.6	119,248.1	-8,145.5	-6.4%
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	68,550.8	112,991.9	99,659.0	-13,332.9	-11.8%
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	7,627.9	7,904.2	11,100.0	3,195.8	40.4%
ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	3,311.8	1,062.5	2,038.0	975.5	91.8%
ქედის მუნიციპალიტეტი	1,575.3	1,100.0	2,100.0	1,000.0	90.9%
შუახევის მუნიციპალიტეტი	2,386.0	1,050.0	1,500.0	450.0	42.9%
ხულოს მუნიციპალიტეტი	3,245.7	3,285.0	2,851.1	-433.9	-13.2%
სულ მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ფინანსური დახმარება	206,573.7	287,787.5	330,787.5	43,000.0	14.9%

სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით დაფუძნებული კერძო სამართლის იურიდიული პირების დაფინანსება 2024 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის გეგმასთან მიმართებით იზრდება 5,141.7 ათასი ლარით. დაფინანსების ფარგლებში იგეგმება ქალაქ ბათუმის საგანგებო სიტუაციების კოორდინაციისა და გადაუდებელი დახმარების მართვის ცენტრის, ქალაქ ბათუმის რესპუბლიკური კლინიკური სავადმყოფოს არსებულ შენობაზე მიშენებისა და შპს „ბათუმის N1 პოლიკლინიკის“ მშენებლობის სამუშაოები, ქობულეთის ცენტრალური სტადიონის „ჩელე არენას“ რეაბილიტაციის სამუშაოები და სხვ.

„საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტით, საბაზო თანამდებობრივი სარგო 2024 წელთან შედარებით იზრდება 10%-ით და განისაზღვრება 1 460 ლარის ოდენობით, რაც უზრუნველყოფს საჯარო სექტორში დასაქმებულთა ხელფასების ზრდას ასევე 10%-ის ოდენობით. აღნიშნული ზრდა გათვალისწინებულია 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტშიც.

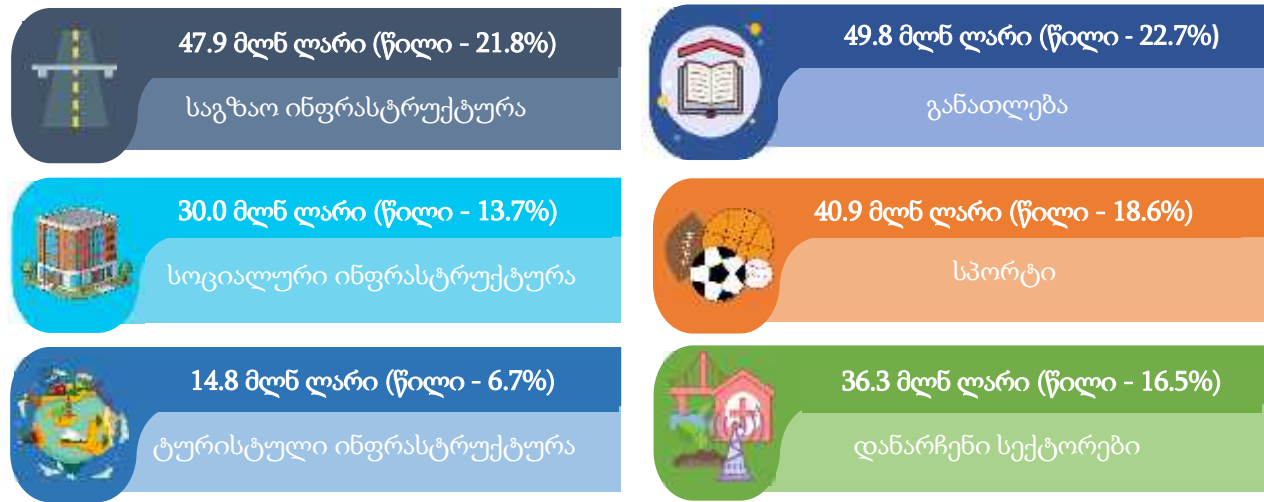
4.3 კაპიტალური პროექტები

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტზე თანდართულ კაპიტალური პროექტების დანართში წარმოდგენილი პროექტების გეგმების ჯამური ღირებულება 219,706.3 ათასი ლარია,² რაც 20,858.4 ათასი ლარით მეტია 2024 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. პროექტების დარგობრივი კლასიფიკაციის ანალიზით ვლინდება, რომ დაგეგმილი პროექტების ყველაზე მსხვილ კომპონენტებს განათლების (22.7%) და საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების (21.8%) მიმართულებებით დაგეგმილი პროექტები წარმოადგენს. ოპტიმალური ფისკალური სივრცის არსებობის პარალელურად, მნიშვნელოვანია კაპიტალური დანახარჯების

² კაპიტალურ ხარჯებში „არაფინანსური აქტივების ზრდის“ მუხლთან ერთად შედის „სხვა ხარჯები“ და „კაპიტალური ტრანსფერები, რომელიც სხვაგან არ არის კლასიფიცირებული“, ვინაიდან აღნიშნული მუხლებიდან განხორციელებული ტრანსფერები საბოლოო ჯამში წარმოადგენს კაპიტალურ ხარჯებს.

სტაბილური დონის განსაზღვრა და შენარჩუნება, რასაც არსებითი გავლენა აქვს რეგიონის ეკონომიკურ პოტენციალზე.

დიაგრამა 5. კაპიტალური პროექტების დანართში წარმოდგენილი პროექტების პროგნოზების დარგობრივი კლასიფიკაცია, თითოეული დარგის მოცულობა ნომინალურ ღირებულებაში (მლნ ლარი) და პროცენტული წილი - 2025 წ.

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტის კაპიტალური პროექტების დანართის ანალიზისას გამოვლინდა შემდეგი სისტემური ხასიათის ნაკლოვანებები:

- 1) **საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტისა და კაპიტალური ხარჯის გამოჯვნა** - 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტზე თანდართულ კაპიტალური პროექტების დანართში ერთმანეთისგან არ არის გამოიჯნული საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტი და კაპიტალური ხარჯი. მეთოდოლოგიის თანახმად, საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტი გულისხმობს ახალი ინფრასტრუქტურის შექმნას ან არსებულის მნიშვნელოვან და არსებით გაუმჯობესებას. პროექტი მნიშვნელოვნად უნდა ზრდიდეს არსებული აქტივის შესაძლებლობებს ან წარმადობას, ან სიცოცხლის ხანგრძლივობას და აქტივის ფასს. არსებული აქტივების მოვლა-შენახვა, შეკეთება და თუნდაც კაპიტალური რეაბილიტაცია არ წარმოადგენს საინვესტიციო/კაპიტალურ პროექტს, თუ არსებითად არ იცვლება აქტივის როლი ეკონომიკურ საქმიანობაში;³
- 2) **პროექტების მთლიანი ღირებულება** – რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტზე თანდართულ კაპიტალური პროექტების დანართში წარმოდგენილი რიგი პროექტის ღირებულება განსხვავდება 2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტით განსაზღვრული დაფინანსების გეგმური პარამეტრებისგან. ასევე: მომდევნო სამი წლის საპროგნოზო ინფორმაცია ფინანსური გაანგარიშების გარეშეა წარმოდგენილი;
- 3) **კაპიტალური პროექტის კონცეფციის ბარათის ნაკლოვანებები** – კაპიტალური პროექტების კონცეფციის ბარათში სრულყოფილად არ არის წარმოდგენილი მეთოდოლოგიით განსაზღვრული ინფორმაცია.

მნიშვნელოვანია, პროგრამების/ქვეპროგრამების განმახორციელებელმა უწყებებმა ბიუჯეტის დაგეგმვის ეტაპზე გაითვალისწინონ პროექტის განხორციელების/მიმდინარეობის როგორც

³ საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 16 თებერვლის დადგენილება N65 „საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის მეთოდოლოგიის დამტკიცების თაობაზე“, მუხლი 3, „ა“ და „ბ“ პუნქტები.

წინარე გამოცდილება, ასევე დასაგეგმი წლისათვის მოსალოდნელი აქტივობების მასშტაბი და აღნიშნულზე დაყრდნობით განსაზღვრონ მომდევნო წლისთვის საჭირო ფინანსური რესურსის მოცულობა, რათა ოპტიმალურად მოხდეს რესურსების გადანაწილება ბიუჯეტის დამტკიცების ეტაპზე.

5. რესპუბლიკური ბიუჯეტის სესხები

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონის პროექტით, რესპუბლიკური ბიუჯეტის სესხების მომსახურების და მიღებული სესხების დაბრუნების ხარჯების/ვალდებულებების კლების საპროგნოზო მოცულობა 25,240.7 ათას ლარს შეადგენს და 3,454.3 ათასი ლარით (15.9%-ით) აღემატება 2024 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს.

რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტის მიხედვით, უცხოეთიდან მიღებული სესხების მომსახურების ხარჯი (პროცენტის ხარჯი) 2025 წელს, მიმდინარე წელთან შედარებით, 3,184.6 ათასი ლარით (154.8%-ით), ხოლო უცხოეთიდან მიღებული სესხების დაბრუნების გადასახდელი – 514.2 ათასი ლარით (3.6%-ით) იზრდება. უცხოეთიდან მიღებული სესხების პროცენტის ხარჯის მნიშვნელოვანი ზრდა უკავშირდება გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკიდან (KFW) მიღებული სესხის მომსახურებას.

ცხრილი 10. სესხების მომსახურების და მიღებული სესხების დაბრუნების საპროგნოზო მაჩვენებლები (ათასი ლარი)

კოდი	სესხის დასახელება	2023 წლის ფაქტი	2024 წლის გეგმა	2025 წლის გეგმა	ზრდა/კლება	ზრდა/კლება (%)
09 06	სესხების მომსახურების ხარჯები	859.4	2,057.3	5,241.9	3,184.6	154.8%
09 06 01	გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკიდან (KFW) მიღებული სესხის მომსახურების ხარჯები	711.5	1,550.3	4,706.1	3,155.8	203.6%
09 06 02	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკიდან (EBRD) მიღებული სესხის მომსახურების ხარჯები	147.9	507.0	535.8	28.8	5.7%
09 08	უცხოეთიდან მიღებული სესხების დაბრუნება	8,155.6	14,484.6	14,998.8	514.2	3.6%
09 08 01	კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციისათვის (KFW) მიღებული სესხის დაბრუნება	6,742.0	12,963.8	13,402.0	438.2	3.4%
09 08 02	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკიდან (EBRD) მიღებული სესხის დაბრუნება	1,413.6	1,520.8	1,596.8	76.0	5.0%
09 10	სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მიღებული სესხის დაბრუნება	-	5,244.5	5,000.0	-244.5	-4.7%

6. რესპუბლიკური ბიუჯეტის პროგრამული ფორმატი

რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტზე თანდართული „პროგრამული ბიუჯეტის დანართი“ მოიცავს ინფორმაციას პრიორიტეტების ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამების მოსალოდნელი შედეგებისა და შედეგების შეფასების ინდიკატორების შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში გაუმჯობესდა პროგრამების/ქვეპროგრამების, მათი მოსალოდნელი შედეგებისა და შედეგების შეფასების ინდიკატორების შესახებ დანართში წარმოდგენილი ინფორმაციის ხარისხი, იგი ჯერ კიდევ საჭიროებს შემდგომ სრულყოფასა და დამატებით გაუმჯობესებას.

2025 წლის რესპუბლიკური ბიუჯეტის კანონპროექტის პროგრამული ბიუჯეტის დანართის ანალიზისას გამოვლინდა პროგრამების შემუშავების პროცესში არსებული შემდეგი სისტემური ხასიათის ნაკლოვანებები:

- 1) პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში მოსალოდნელი შედეგების ფორმირების პროცესი – დანართში წარმოდგენილი 71 პროგრამიდან 25 პროგრამა (35.2%) არ არის ჩაშლილი ქვეპროგრამებად. საყურადღებოა, რომ ანალოგიური პროგრამები, ქვეპროგრამების გარეშე ფიქსირდება მიმდინარე წელსაც;
- 2) შუალედური და საბოლოო შედეგების შეფასების ინდიკატორების შემუშავება – პროგრამების/ქვეპროგრამების მოსალოდნელი შუალედური/საბოლოო შედეგების ინდიკატორების ნაწილი შეუსაბამოა მოსალოდნელ შუალედურ/საბოლოო შედეგთან ან საბოლოო შედეგი და გაზომვის ერთეული არაა შესაბამისი,⁴ რაც ანგარიშგების ეტაპზე გაართულებს აღნიშნული პროგრამების/ქვეპროგრამების ეფექტიანობის შეფასებას;
- 3) ცდომილების აღბათობისა და შესაძლო რისკების განსაზღვრა – პროგრამული ბიუჯეტის დანართში წარმოდგენილი ინდიკატორების 100%-ის შემთხვევაში არ ხდება ცდომილების აღბათობისა და შესაძლო რისკების შესახებ ინფორმაციის წარმოდგენა.

პროგრამული ბიუჯეტირების კუთხით არსებული ნაკლოვანებების ეტაპობრივი გამოსწორებისა და ამ მიმართულებით საბიუჯეტო ორგანიზაციების ანგარიშვალდებულების ამალგების მიზნით, მიზანშეწონილია გათვალისწინებულ იქნეს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის რეკომენდაცია და ფორმალურად განისაზღვროს რეგიონში პროგრამული ბიუჯეტის დანერგვის სამოქმედო გეგმა, სადაც გაწერილი იქნება რეფორმის ფარგლებში განსახორციელებელი კონკრეტული აქტივობები, შესაბამისი ვადებითა და პასუხისმგებელი უწყებებით.

⁴ მაგალითად, პროგრამა „რეგიონში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა“ (04 01 02), პროგრამა „ტურიზმისა და კურორტების სფეროს მართვა და დარგის ეფექტიანი განვითარების ხელშეწყობა“ (04 13 01), ქვეპროგრამა „სსიპ - ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტი“ (05 06 03).